

Thaumetopoea processionea (EPPO-code: THAUPR)

Eikenprocessierups (oak processionary moth, oak processionary caterpillar)

Type organisme: Insect (mot/rups)
EU-status: PZ-organisme; komt algemeen in Nederland voor.
VK-status: Quarantaine-organisme

1. Waardplanten

PZ-status: zie [Register beschermde gebieden](#) voor welke landen deze status geldt, en voor welke producten bijzondere eisen gelden.

Voorals Quercus-soorten en soms enkele andere boomsoorten. Klik [hier](#) voor een actueel overzicht van de waardplanten. Houd er rekening mee dat er mogelijk nog andere waardplanten zijn.

2. Symptomen

- Spinselnesten waarin de rupsen zich terugtrekken als ze niet aan het eten zijn; deze nesten variëren sterk in grootte en kunnen tot tientallen cm's groot zijn. Vaak te vinden in de oksels van takken of aan de stam. Onder bepaalde omstandigheden, bijvoorbeeld hete zomers, zijn de nesten te vinden op of in de grond bij de voet van de stam.
- Spinseldraden langs de stam.
- Rupsen die (tegen de avond) in rijtjes achter elkaar aan kruipen op de stam of takken.
- Vraat aan bladeren en naalden, waardoor stukken grotendeels worden kaalgevreten.
- Motten die massaal tegelijk verschijnen op de nesten.

De haren van de rupsen zijn sterk irriterend voor mens en dier. Hevige jeuk en irritatie van ogen bij mens en dier kan een aanwijzing zijn, dat er eikenprocessierups in de buurt aanwezig is.

Gedeeltelijke kaalvraat van eik door eikenprocessierups. © NVWA.

Nest van eikenprocessierups. © NVWA.

Jonge rupsen van eikenprocessierups.
© NVWA.

Slak eet mot van eikenprocessierups die zojuist is uitgekomen uit een nest aan de voet van de boom. © NVWA.

Rijen eikenprocessierups op stam. © NVWA.

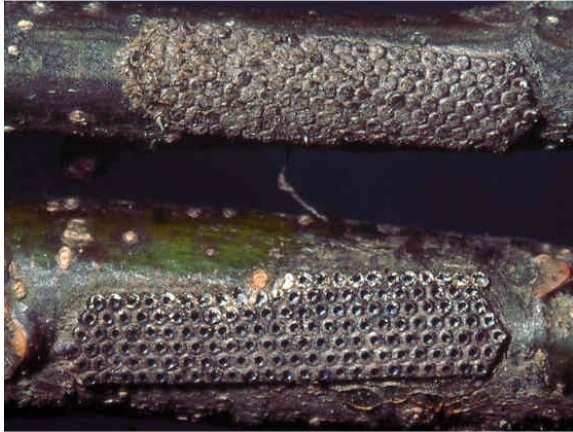

Pas uitgekomen adulten van eikenprocessierups op een nest. © NVWA.

3. Waarnemen

Beschrijving

- Ei:** Aan elkaar gekitte rijtjes donkere eipakketten van 1 tot enkele cm's lang, met name afgezet op 1-2 jaar oude takken. Bestaat uit 30 tot 250 bolronde eitjes van ca. 1-2 mm in doorsnee. Nog niet uitgekomen pakketten zijn bedekt met een laag bruine schubben.
- Larve:** Jonge rups is circa 4 mm lang en oranje met zwarte haartjes. Daarna worden ze grijs met een donkere rug en lichte zijkanten; de volgroeide rups is ca. 3 cm lang. Vanaf het 2^e stadium hebben ze lange lichtgrijze haren tot wel 1 cm lang. De brandharen zijn slechts 0,1 - 0,3 mm lang en zijn aanwezig vanaf het 3^e stadium.
- Pop:** De verpopping vindt plaats in het spinselnest. De pop is bruin, circa 2 cm lang en zit in een cocon in het nest; dit is van buitenaf niet te zien.
- Adult:** (= mot) Circa 2 cm lang met spanwijdte van circa 3 cm. De voorvleugel is grijs tot grijsbruin met een of enkele donkere lijnen. De achtervleugel is vuilwit met een vage donkerder band.

Vol (boven) en uitgekomen (onder) eipakket van de eikenprocessierups. © NVWA.

Rups van de eikenprocessierups. © Christian Fischer (Wikipedia).

Mannetje eikenprocessierups. © NVWA.

Vrouwetje eikenprocessierups. © NVWA.

Wanneer en hoe waar te nemen

Eipakketten worden afgezet vanaf circa eind juli tot en met september. Deze overwinteren en zijn op de kale takken te vinden, maar vallen door de donkere kleur nauwelijks op. Zij steken echter iets uit boven het oppervlak van de tak en hebben een ruwere structuur. Door met de vingers langs het oppervlak van de takken te gaan, kunnen de eipakketten daardoor ontdekt worden. De eitjes komen uit vlak voordat het blad uitloopt: bij warmer weer al eind maart, maar meestal in april; meestal komen alle eitjes tegelijk uit. Daarna zitten de jonge rupsjes eerst bij de knoppen, en later bij de jonge bladeren. Vanaf de zomer maken ze spinselnesten aan de takken of stam. Hierin schuilen de rupsen overdag en lopen tegen de avond naar de bladeren om 's nachts te vreten. De nesten zitten onder bepaalde omstandigheden, bijvoorbeeld een (vroeg) hete zomer, ook vaak aan de voet van de boom, verborgen op of in de grond. Dit valt alleen op door spinseldraden aan de voet van de boom. Vanaf begin juli begint de verpopping in het spinselnest. Van eind juli tot half september komen de motten uit, meestal aan het begin van de avond; per nest komen ze allemaal binnen 1 -2 dagen uit. De motten komen op licht af; de mannelijke motten kunnen ook met feromoonvallen worden gevangen.

Hou ook het voorkomen van eikenprocessierups in de omgeving van de boomkwekerij goed in de gaten. De meeste eitjes legt het vrouwtje op bomen dichtbij het nest waar ze uit is gekomen, maar het restant kan ze tot 20 km verder afzetten. Zit er in de omgeving (veel) eikenprocessierups, wees dan in de winter extra alert op eipakketten op de bomen in de kwekerij. En vanaf eind maart / begin april op jonge rupsjes op de bladknoppen en bladeren.

Waar komt het organisme voor

Klik [hier](#) voor een actueel overzicht waar *Thaumetopoea processionea* voorkomt. Houd er rekening mee, dat ze mogelijk ook nog in andere landen voorkomt.

Soorten die erop lijken

Er zijn een aantal andere rupsensoorten die ook in groepen in nesten leven en brandharen hebben. De [bastaardsatijnvlinder](#) (*Euproctis chrysorrhoea*) komt voor op onder andere eik. De rupsen zijn ook grijsig met lange grijzige haren. Ze hebben echter twee oranje-rode stippen achteraan op het rug. Ook de [ringelrups](#) (*Malacosoma neustria*) leeft in spinselnesten. De rupsen hebben eveneens lange haren, maar zijn veel kleurrijker. De rups van de [plakker](#) (*Lymantria dispar*) heeft ook grijzige haren, maar heeft 2 rijen opvallende blauwe en rode pukkels op de rug. Ook de rups van de [nonvlinder](#) (*Lymantria monacha*) lijkt wat op de eikenprocessierups. Deze is wat bonter getekend en heeft meerdere kleuren haren, en daarnaast donkere / blauwe pukkels op de rug. Beiden soorten maken geen spinselnesten.

Daarnaast zijn er nog veel andere soorten motten met harige rupsen. Deze rupsen hebben echter andere kleuren en/of de haren zijn anders van kleur, minder talrijk of minder lang. Ze maken ook geen spinselnesten.

Ook bladwespen kunnen voor kaalvraat zorgen, bijvoorbeeld de [eikenbladwesp](#) (*Periclista lineolata*). Larven van bladwespen hebben echter geen (duidelijke) haren (soms wel uitsteeksels). Verder hebben bladwespen 6 of 7 paar buikpoten; rupsen hebben niet meer dan 4 paar buikpoten.

4. Wat te doen?

Melden bij (vermoeden van) vondst

Dit organisme heeft een PZ-status; ze hoeft niet gemeld bij uw keuringsdienst. Zolang u dit organisme of symptomen ervan in uw teelt waarneemt of vermoedt, mag u alleen een plantenaspoort zonder betreffende PZ-code afgeven. U mag zelfstandig een behandeling uitvoeren tegen dit organisme.

Voorkomen van verdere verspreiding en bestrijding

Dit organisme komt algemeen voor in Nederland. U mag de gebruikelijke handelingen en behandelingen uitvoeren met middelen die voor betreffende doeleinden zijn toegelaten. Probeer eventueel besmette planten fysiek gescheiden te houden van andere planten. Zie ook [Leidraad beheersing eikenprocessierups \(editie 2022\)](#).

5. Meer informatie

Meer informatie kunt u vinden op:

- [Informatie eikenprocessierups NVWA](#)
- [Kennisplatform eikenprocessierups](#)
- Informatie [EPPO](#).
- [Informatiesheet bastaardsatijnvlinder NVWA](#)

6. Opmerkingen/aanvullingen

Heeft u een vraag, opmerking of aanvulling over deze informatie, stuur deze dan naar het [Klantcontactcentrum van de NVWA](#).